

Απόστολος Πιερρής

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ

28 Αυγούστου 2019

Τα στίφη της Μεγάλης Αυτοκρατορίας κατεβαίνουν προς τον νότο της Ελλάδας. Ο Βασιλεύς των Βασιλέων ανέλαβε την περάτωση του ρυθμού της ιστορίας από την Μεταλλική Εποχή προς συγκρότηση οικουμενικού συστήματος του πολιτισμένου κόσμου. Μένει προς ολοτελή ολοκλήρωση η μύτη της Βαλκανικής χερσονήσου. Και ευρίσκεται πανέτοιμος για τον κοσμοϊστορικό ρόλο του προ των πυλών της κυρίως Ελλάδας. Επελαύνει αγέρωχος.

Καλοκαίρι του 480 π.Χ. Ολυμπιακό έτος. Στην πανσέληνο του Αυγούστου οι Έλληνες εορτάζουν τον συνεκτικό δεσμό τους, την πολιτισμική ταυτότητά τους, στον κατ' εξοχήν τόπο Ολυμπιότητας.

Η ενότητα του Ελληνισμού, δεν είναι πολιτική, είναι πάντα πολιτισμική. Στα Ολύμπια οι Έλληνες εορτάζουν την μεγάλη αφιέρωση του ανθρώπου ως άγαλμα τελειότητας στους Ολύμπιους της άμοχθης ιδαινικής τελειότητας. Επιδεικνύει ο αθλητής εαυτόν ως ζων άγαλμα προς τους θεούς, και ιδιαίτερα προς τον κύριο θεό των Ελλήνων, τον πρωθήβη του κάλλους, τον Άνακτα Απόλλωνα. Οι λοιποί Ολύμπιοι αποτελούν εξαπολλωνισμένες προγενέστερες θεότητες. Άγαλμα ο Κούρος, για τον οποίο αγάλλεται ο Μέγας Κούρος.

Επίδειξη τελειότητας και νικητήρια απόδειξη τελειότητας. Ο Αγών της Αριστείας συνιστά της πεμπτουσία του κλασσικού Ελληνισμού.

Μπορούμε στην χαρακτηριστική ειρηνή της αιωνιότητας του «τέλους», στα Ολύμπια, η απειλή της υποδούλωσης, της ένταξης στην κραταιά αυτοκρατορία, φαντάζει μια ακόμη περίπτωση μέριμνας του χρόνου, κατά τον τρίτο πυλώνα της, την εξασφάλιση ζωτικού χώρου. Το κάτω κάτω, η ένταξη δεν θα έθιγε την πολιτισμική ταυτότητα του Ελληνισμού. Αντιθέτως, η Αυτοκρατορία εξελληνίζετο, αρχίζοντας από τις τέχνες. (Οπως εκτυλίχθηκε αργότερα η υπόθεση με την Ρωμαϊκή ηγεμονία και σε συνεχεία Αυτοκρατορία).

Και έτσι τότε οι Έλληνες σχολάζουν την παιδιά του «τέλους» της αιωνιότητας στην Ολυμπία, και δεν ασχολούνται με την μέριμνα του ζωτικού χώρου εν όψει της Περσικής προσβολής.

Αμέσως μετά την μάχη των Θερμοπυλών και την ναυμαχία του Αρτεμισίου, ενώ ο Ξέρξης είναι έτοιμος να συνεχίσει την προέλασή του προς νότο,

ἥκον δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὄλιγοι τινές, βίου τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὅψιν τὴν βασιλέως ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ελλήνων τὰ ποιέοιεν· εἰς δέ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτῶν αὐτοὺς ταῦτα. Οἱ δέ σφι ἔλεγον ὡς Ολύμπια ἄγουσι καὶ θεωρέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικόν. δὲ ἐπείρετο ὁ τι [τὸ ἄεθλον] εἴη σφι κείμενον περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται· οἱ δὲ εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον.

Ηρόδοτος, Θ, 26, 1-2.

Εκείνο τον χρόνο τα Κάρνεια συνέπιπταν με τα Ολύμπια. “ἢν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος” (Ηρόδοτος Θ, 12, 1). Και επειδή η εορταστική λατρεία του Απόλλωνα στην αμεριμνησία της αιωνιότητας εν τελειότητι δεν επέτρεπε παράκαιρη φροντίδα για τα χρονικά, ούτε για τις δομές της ασφάλειας και ανεξαρτησίας και εξουσίας και ζωτικού χώρου, ούτε καν όταν μέγιστοι κίνδυνοι επικρέμανται – γι αυτό η Σπάρτη στέλνει αφοσιώσεως δίκην τον Λεωνίδα με το επίλεκτο σώμα των 300, περιλαμβάνοντας σε αυτό όσους είχαν ἡδη τεκνογονήσει, τους πρεσβύτερους ἄρα, χωρίς των νεωτέρων (Ηρόδοτος, Η, 205, 2). Ακόμη και η αποστολή αυτών των προδρόμων έγινε γιατί υπήρχε ο φόβος ότι εάν οι λοιποί Έλληνες δουν αναβλητικότητα στην στάση της Λακεδαιμονίας θα εμήδιζαν ευκολώτερα.

τούτους μὲν τους ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὄρωντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δέ, τὰ Κάρνεια γάρ σφι ἢν ἐμποδών, ἔμελλον ὄρτασαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτη κατὰ τάχος βοηθήσειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἢν γὰρ κατὰ τώντὸ Ολυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα·

Ηρόδοτος, Η, 206

Ο φόβος του μηδισμού ἦταν ἐντονος και δικαιολογημένος. Μετά την μάχη των Θερμοπυλών, όταν αποφασίζεται να υπάρξει νέα γραμμή ἀμυνας ο Ισθμός, γρήγορα και ενεργητικά συμμετέχουν στην προσπάθεια μερικοί μόνο από τους Πελοποννησίους, παρά της Σπαρτιατική ιδιότυπη ηγεμονία και Πελοποννησιακή Συμμαχία.

οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ισθμὸν πανδημεὶ οἴδε ἥσαν Έλλήνων, Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ήλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλειάσιοι καὶ

Τροιζήνιοι καὶ Ερμιονέες. οὗτοι μὲν ἡσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τὴν Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὄλυμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἥδη.

Ηρόδοτος, Θ, 72

Αυτά είναι τα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν το πλαίσιο για την ερμηνεία της θυσίας του Λεωνίδα και των 300.

Περὶ τα μέσα του 6^{ου} αιώνα π.Χ. αποκρυσταλλώνονται δύο στρατηγικές εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας στην Σπάρτη.

Η πρώτη εμμένει στην Απολλώνια φύση της Δωρικής ιδέας. Η κοσμική τάξη συνέχεται από τον έρωτα του καλού. Μεγαλύτερη ισχύ και από την χθόνια γονιμότητα και από την κυριότητα των δυνάμεων έχει ο ανθός του κάλλους. Αυτός δημιουργεί πνοή αρμονίας που συντάσσει το σύστημα του παντός σε ενιαία ολοκληρία.

Στο ανθρώπινο επίπεδο η κοσμική τάξη εκφράζεται από δυο θεμελιώδεις αρετές, την εσθλότητα και την αιδώ. **Σκοπός** και **τέλος** είναι το «τέλος» της τελειότητας, μέσο δε επίτευξής του το αγωνιστικό ιδεώδες της ζωής. Εσθλός σημαίνει αυτός που πλέοια Είναι, που είναι στην ακμή της ύπαρξής του, στο «τέλος» της ουσίας του. Αιδώς είναι η συστολή μπροστά στο όμορφο, η αποστροφή του αισχρού, του ἀσχημού («μη το κάνεις, δεν είναι ωραίο»). Ο εσθλός, ο «καλός», ο τέλειος στην φυσική υπόστασή του, δεν κάνει πράγματα απάδοντα προς την τελειότητα του κάλλους του, δεν λερώνει, δεν ασχημαίνει με τις πράξεις του την ομορφιά του. Η αιδώς τον εμποδίζει αρνητικά να παρεκκλίνει από την προστατική της αριστείας, να μιάνει το ολοκλήρωμα της τελειότητας του εσθλού. Δεν χρειάζεται βέβαια κανονικά αυτή η αρνητική δράση εμποδισμού, γιατί αρκεί ο μέγας νόμος της Ομοιότητας για να δέσει την μορφή του κάλλους στο σώμα με την «ωραία» πνοή του πνεύματος στην αλήθεια, και την όμορφη δράση, πράξη και ενέργεια. Η αιδώς λειτουργεί περισσότερο στο ατελέστερο προσανατολίζοντάς το να στρέφεται προς το τελειότερο ως πνοή ζωής και αψευδή κανόνα σκέψης και δράσης. **Και** έτσι ο ανθός του κόσμου σταθεροποιεί το σύστημα καλύτερα από την κυριότητα της δύναμης ή την χθόνια γονιμότητα. Το κάλλος γαληνεύει την ψυχή, και έτσι την ελευθερώνει από τριβές ανησυχίας ώστε να λειτουργήσει απερίσπαστα στο

οικείο της έργο – επιτυγχάνει αυτό όπως δεν μπορεί να το κάνει ούτε ο
άξονας αξιόπιστης ισχύος και η ανακούφιση από την έμπιστη υποταγή στην
παντοδυναμία, ούτε ο δυναμισμός της γονιμότητας και η συμπορευτική
άφεση στον σωστικό ρυθμό της περιοδικότητας.

αἰδώς, Ἀργεῖοι, κάκ' ἐλέγχεα, Φεῖδος ἀγητοί·

πῇ ἔβαν εὐχωλαί, ὅτε δὴ φάμεν εἶναι ἄριστοι

Ιλιάς Θ 228-9

**εί δ' ἔών καλὸς ἔρδων τ' ἔοικότα μορφᾶ
ἀνορέαις ὑπερτάταις ἐπέβα
παῖς Ἀριστοφάνεος, οὐκέτι πρόσω
ἀβάταν ἄλλα κιόνων ὑπερ Ἡρακλέος περāν εύμαρές,**

Πίνδαρος, *Νεμεονίκαι*, III 19-22

**σθένει τ' ἔκπαγλος ἴδεῖν τε μορφάεις, ἄγει τ' ἀρετὰν οὐκ
αἴσχιον φυᾶς**

Πίνδαρος, *Ισθμιονίκαι*, VII 22

Αντίστοιχα διαμορφώνεται και ισχύει η γεωπολιτική αρχή. Η Σπάρτη να ακμάζει στην τελειότητα των Ομοίων, και τα άλλα ἐπονταί: η αιδώς στους ατελέστερους, ο φυσικός σεβασμός προς το όμορφο, η ἐφεση βελτίωσης εαυτών, ο έρως του κάλλους, η πειθαρχία σε αυτό που θα σε βελτιώσει με την πνοή του. Με ένα Σπαρτιάτη Οδηγό, με μια Λακεδαιμόνια προτροπή, πολλές φορές αποκαθίστατο η τάξη σε ταραγμένα συστήματα χωρίς ανάγκη περαιτέρω παρέμβασης.

Η Σπάρτη στην ακμή της ἤταν το αντίθετο από φιλοπόλεμη. Δεν ἔμενε ἀλλωστε χρόνος για τέτοιες ασχολίες και μέριμνες, αφού η πολεμική περίοδος, το καλοκαίρι, γέμιζε από το κάλλος της ειρηνούσας πόλης με

τις τρεις πολυήμερες μεγάλες ειρητές του Απόλλωνα στο Στάσιμο του χρόνου, στην σχόλη της αιωνιότητας.

Η Σπάρτη αποτελούσε την πραγμάτωση της ιδέας του πολιτισμικού Ελληνισμού.

Αυτή ήταν η βασική στρατηγική αρχή της μεγάλης ακμής της πόλης, 800-550 π.Χ. Αυτή έκανε ώστε να μην συνεχίσει η Σπάρτη την πορεία της στην άνοδο κυριαρχικής ισχύος επεκτείνοντας τον ζωτικό της χώρο προς βορρά και στα νησιά μετά τον Β' Μεσσηνιακό Πόλεμο. Η στρατηγική αυτή ωδηγούσε στην γραμμή ελάχιστης ηγεμονικής παρεμβατικότητας.

Την αρχή της έμμεσης ενέργειας σήκωνε κυρίως μέχρι το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου ο οίκος των Ευρυποντιδών (Πλοκλιδών). Μια σειρά από καιριας σημασίας δυσεξήγητα αινίγματα της αρχαϊκής και κλασσικής Σπαρτιατικής ιστορίας εξηγούνται και φωτίζονται από την αντιπαράθεση των δυο στρατηγικών.

Η δεύτερη στρατηγική αρχή έβλεπε αναγκαία την επίπονη επιδίωξη του ηγεμονικού ρόλου της Σπάρτης, ακριβώς για να μπορεί να επιδίδεται στην παιδιά της αιωνιότητας του κάλλους.

Η παρεμβατική ανάμειξη στα σημαντικά ή και ενδεικτικά και συμβολικά δρώμενα του ευρύτερου Ελληνικού χώρου, με στόχο την μετάβαση από την εκούσιο ηγεμονία του κάλλους στην αναγκαστική πειθαρχία του ισχυρού, από την ερωτική επιβολή στην εξουσιαστική επιταγή, από την Απολλώνια ηγεμονία στην κυριαρχία της Δύναμης, - αποτελεί το χαρακτηριστικό γνώρισμα της δεύτερης αυτής στρατηγικής εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας, και το σημείο μόνιμης τριβής και συχνών αντιπαραθέσεων στο εσωτερικό της Σπάρτης.

[Αντίθεση Κλεομένη και Δημάρατου στα θέματα Άργους, Αθηνών και Αίγινας κατά το τέλος του 6^{ου} και αρχές του 5^{ου} αιώνα π.Χ. – Μετά Πλεισταρχος και επίτροπος ο Παυσανίας και Πλειστοάναξ από την μια μεριά, Λεωτυχίδης και Αρχιδαμος από την άλλη. – Όταν οι Ίωνες και Αιολείς της Μ. Ασίας

εζήτησαν την βοήθεια της Σπάρτης απειλούμενοι από την επέκταση της Περσικής ισχύος δυτικά μετά την ήττα της Λυδίας (546 π.Χ.), οι Λακεδαιμόνιοι αρνούνται κάθε παρέμβαση, διαμηνύοντες στον Κύρο να μην παρέμβει από την μεριά του στα πράγματα της κυρίως Ελλάδας (Ηρόδοτος, Α, 152-3)].

Φορέας της Στρατηγικής Προβολής Ισχύος μέχρι το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν ο πρεσβυγενής βασιλικός οίκος των Αγιδών (από τον Ευρυσθένη).

[Με το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου και την αποφασιστική παρέμβαση του Λύσανδρου στην εκλογή του Αγησιλάου (η «Χωλή Βασιλεία»), αντικαταλλάσσονται οι δυο στρατηγικές στους δυο οίκους].

Ο Λεωνίδας (Αγίδης) εκφράζει την στρατηγική δύναμης και προβολής ισχύος. Είναι η ψυχή του πολεμικού συναγερμού των Ελλήνων.

[Επιδιώκει να εκθέσει τους Θηβαίους λόγω του διαλαλούμενου φιλομηδισμού των. (Ηρόδοτος, Η, 205,3). Τους κρατεί ως ομήρους μέχρι τέλους (Η, 222). Και ικαλεί τις Σύμμαχες πόλεις να στείλουν κανονικό στρατό και όχι προδρόμους στις Θερμοπύλες όταν αντιλαμβάνεται ότι οι Έλληνες σκέφτονται να διαδράσουν από τα Στενά. (Ηρόδοτος, Η, 207). – Οι πρόδρομες δυνάμεις, ελάχιστες και από πολύ λίγες πόλεις, στις Θερμοπύλες, Ηρόδοτος, Η, 202-203).- Το γενικό αίσθημα απαισιόδοξο, λέγεται εις ενθάρρυνση ότι τα μεγάλα πέφτουν (Ηρόδοτος, Η, 203)].

Την θούρια σημασία του Λεωνίδα διαδηλώνει και η άκρα οργή του Ξέρξη προς αυτόν, εξικνούμενη μέχρι και μετά θάνατον αικείας του σώματός του, αντίθετη προς το Περσικό ήθος.

Ιταῦτα εἴπας Ξέρξης διεξήιε διὰ τῶν νεκρῶν καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὼς ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. Δῆλα μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἔθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενόμησε, ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια.

Cf. την συνέχεια Ηρόδοτος Θ, 114, 1; Ι, 64].

Ο θυμός του Μεγάλου Βασιλέως έχει βαθύ λόγο. Ο εκφραστής της στρατηγικής Ισχύος ξέρει την δύναμη του «τέλους» επί των «προς το τέλος», την ασύγκριτο επιβολή του τελεσιουργού σκοπού επί των εργαλειακών μέσων. Γνωρίζει την υπεροχή της Αιωνιότητας επί του Χρόνου. Αναγνωρίζει την αιώνια στιγμή της τελειότητας που επιδεικνύεται προσφερόμενη εις θυσία. Ο άριστος αφιερώνεται στον Άριστον. Όλα για τον Απόλλωνα. Και από την πράξη της αφιέρωσης (που είναι η ολοκληρούσα στιγμή – και άρα αιωνιότης – μιας ζωής εμπνεόμενης από τον έρωτα του Κάλλους), οι δομές του χρόνου κάμπτονται και λυγίζουν στην μορφή που επιβάλλει η νοηματική εστία. Ο Μέγας Βασιλεύς θυμώνει γιατί φοβάται. Η σοβαρά οφρύς του (συσσωματώνουσα το χρονικό επίτευγμα του ανθρώπου), έχασε μπρος στην αμέριμνο παιδιά του γυμναζόμενου κάλλους.

Παρά την ιστορική γεωπολιτική και στρατηγική συλλειτουργεί η θεία διάσταση του χρόνου. Η σχέση Σπάρτης και Δελφών ήταν ορίζουσα της Δωρικής ταυτότητας. Υπήρχε χρησμός της Πυθίας για την Περσική εισβολή και την μοίρα της Σπάρτης.

*νμῖν δ', ὡ Σπάρτης οἰκήτορες εύρυχόροιο,
ἢ μέγα ἀστυν ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεῖδησι*

*πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ' Ἡρακλέους δὲ γενέθλης
πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαίμονος οὐρος.
οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἔ φημι
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἔτερον διὰ πάντα δάσηται.*

Ηρόδοτος Η, 220, 4 = No. 100 Parke – Wormell

Γνωρίζοντας τον χρησμό ο Λεωνίδας, επιτρέπει την αποχώρηση των και ούτως ἡ ἄλλως μελλόντων να αποχωρήσουν συμμάχων, βουλόμενος «**κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων**» (Ηρόδοτος Η 220, 4).

[Ο χρησμός διακηρύσσει το ακαταμάχητο της Περσικής Αυτοκρατορίας. Το ίδιο άλλοι χρησμοί, προς άλλες πόλεις. Ο Απόλλων, θεός των Ελλήνων για την αίσθηση των πέριξ βαρβάρων, έχει αρχίσει να δυσαρεστείται με τον λαό του].

Η τρίτη και τελεσιουργός διάσταση του νοήματος της αφιερωματικής θυσίας υπεκφαίνεται από την διήγηση του Ηροδότου.

Το πλαίσιο έχει κλείσει, η σκηνή του τελετουργικού έχει στηθεί. Εκατέρωθεν οι πρωταγωνιστές με την συνοδεία τους.

Εκείθεν ο Βασιλεὺς των Βασιλέων, ο Κύριος των Δυνάμεων, ο επίγειος Ἀρχων του Κόσμου τούτου, ἀξων σταθεροποίησης του ανθρώπινου οικουμενικού συστήματος στον πολιτισμένο κόσμο, ο Μέγας Βάρβαρος ως μη μετέχων του Ελληνικού ιδεώδους, και όχι για κανένα άλλο λόγο υλικό ή πνευματικό.

Εδώθε ο Ηρακλείδης Λεωνίδας με τους επίλεκτους Δωριείς Σπαρτιάτες και λίγους συμμάχους εμπνευσμένους από τον Δωρικό έρωτα.

Εκεί η επιτυχής διαχείριση του χρόνου στους τρεις πυλώνες της μέριμνας: αποδοτικοί θεσμοί συνάρθρωσης για την διαιώνιση του είδους, δημιουργικό πεδίο παραγωγής, συσσώρευσης, μετακίνησης και κατανάλωσης αγαθών, εγγυημένη ασφάλεια ζωτικού χώρου από τον οίκο, στον οικισμό, στην αυτοκρατορία. Αποτελεσματική συνέργεια οικογένειας, οικονομίας και εξουσίας.

Εδώ η αμέριμνη παιδιά της τελειότητας, η εορτή της αιωνιότητας, το βίωμα του «τέλους» αντί της διάρκειας, ο έρως του κάλλους, η έκσταση του άνθους, η λατρεία του Απόλλωνος, του Μέγιστου Κούρου, του πρωθήβη Άνακτα.

Εκφαντικώτερο συμβολισμό δεν μπορούμε να φαντασθούμε.

Και κατά την τάξη του Κόσμου ως Φαίνεσθαι του Είναι, ως Απο-κάλυψη του Απόλυτου, ως Επι-φάνεια του Θεού, το κάθε μέρος κερδίζει το οικείο βραβείο του.

Ο Ξέρξης νικά στον χρόνο, και χάνει και τον χρόνο και την αιωνιότητα.

[Η Περσική Αυτοκρατορία μπαίνει στην περίοδο της παρακμής της. – **Το βαθύτερο όμως νόημα μεγασθενώς διασαλπίζει ο Αισχύλος στους «Πέρσες» του].**

Ο Λεωνίδας και οι 300 ηττήθηκαν και σκοτώθηκαν, αλλά ιέρδισαν την αιωνιότητα με την τελειότητά τους στην δόξα του κάλλους των.

τοῖς μὲν πέδα κάλλεος αἰέν

Ιβυκος, Fr. 282.46 Campbell

Και έτσι δεσπόζουν στον χρόνο εξ αιωνιότητος.

Δεν έχει νόημα το αποτέλεσμα, αλλά η μορφή.

Δεν σώζει η επιτυχία στον χρόνο αλλά η τελειότητα στην αιωνιότητα.

Και ιδού το θαύμα του Κόσμου: η αποτυχία της τελειότητας στον χρόνο έχει μεγαλύτερο αποτέλεσμα στον χρόνο από την επιτυχία της ατέλειας. Γιατί ο χρόνος είναι η αιωνιότητα, τίποτε άλλο από το ξετύλιγμα της αιωνιότητας.

Ο κοσμικός ανθός ανάσσει επιφανής Απόλλων.

[Ο Ξέρξης στέλνει κατάσκοπο ιππέα να δει πόσοι είναι και τι κάνουν οι Έλληνες που έχουν μαζευθεί και φυλάσσουν τα Στενά.

ώς δὲ προσήλασε ὁ ἵππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηῆτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἵα τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥραγυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυνε ὅπισω κατ' ἡσυχίην· οὕτε γάρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς ἀπελθών τε ἐλεγεπρὸς Ξέρξην τά περ ὅπωπεε πάντα. ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἔον, ὅτι παρεσκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοί τε καὶ ἀπολλύντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρατον τὸν Αρίστωνος, ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ.

Ηρόδοτος, Η 208-209,1

Και ο Δημάρατος του εξηγεί ότι έχει να κάνει με τους αριστους άνδρες στον Κόσμο. Και εάν υποτάξει την Σπάρτη, δεν υπάρχει άλλο έθνος ανθρώπων που θα του αντισταθεί].

Τρεις ενεπίγραφες στήλες στον τόπο της μάχης σημαίνουν την ταφή η μία των Ελλήνων που έπεσαν μαχόμενοι, η άλλη των Λακεδαιμονίων χωριστά, και η τρίτη του Ακαρνάνα μάντι Μεγιστία (αναφέροντος το γένος στον Μελάμποδα), ο οποίος είχε δει στα ιερά από το βράδυ τον επερχόμενο θάνατο την μέρα που θα ξημέρωνε. Τα μνήματα και τις δυο πρώτες επιγραφές έκαναν οι

Αμφικτύονες. (Ηρόδοτος, Η, 228). Σε αυτούς λοιπόν ανήκει το γνωστό επίγραμμα για τους Σπαρτιάτες:

ῳ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε

κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι.

[Σε αυτό το μήκος κύματος κινείται ο Καβάφης στο «Θερμοπύλες» του: «ποτέ από το χρέος μη κινούντες». Αλλά οι Σπαρτιάτες δεν ήσαν Καντιανοί! Ασφαλώς όμως υπάρχει και η προστακτική της αριστείας (τελειότητας), αλλά αυτή είναι πολύ φυσική για να την πούμε «χρέοις», οφειλή, υποχρέωση].

Στο πραγματικό πνεύμα και τον συμβολισμό της θυσίας για τους Σπαρτιάτες τους ίδιους και τους εμπνεόμενους από τον Δωρικό έρωτα Έλληνες, κινείται το επίγραμμα του Σιμωνίδη:

τῶν ἐν Θερμοπύλαις θανόντων

εύκλεής μὲν ἀ τύχα, καλὸς δὲ ὁ πότμος,

βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόων δὲ μνᾶστις, ὁ δ' οἰκτος

ἔπαινος.

ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον εὐρώς

οὕθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος.

ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὅδε σηκὸς οἰκέταν εύδοξίαν

Έλλαδος εἴλετο· μαρτυρεῖ δὲ καὶ Λεωνίδας,

Σπάρτας βασιλεύς, ἀρετᾶς μέγαν λελοιπὼς

Κόσμον, ἀέναον τε κλέος.

Διόδωρος, XI, 11, 6 = Σιμωνίδης Fr. 531 Campbell

Όπως υποδηλώνει το ίδιο το επίγραμμα («αυτός εδώ ο σηκός»), γράφηκε πάνω σε μνημείο του Λεωνίδα και των πεσόντων 300.

Πρόκειται για την στήλη του μνήματος για τον Λεωνίδα που στήθηκε δίπλα στο μνήμα του Παυσανία, απέναντι από το θέατρο, εκεί που ελάμβαναν χώρα τα Λεωνίδεια (Παυσανίας ΗΙ, 14, 1). Εκεί ήταν και η στήλη με τα ονόματα πατρόθεν όλων των 300, όπως τα είχε δει ο Ήρόδοτος. Αυτό το επίγραμμα είναι το γνησιώτερο τεκμήριο της Σπαρτιατικής εκδοχής της θυσίας.